

LIETUVOS RAUDONOJO KRYŽIAUS DRAUGIJA

Asociacija, A. Juozapavičiaus 10 A, LT-09311 Vilnius, tel. (8 5) 2628037, faks. (8 5) 2619923, el.p. info@redcross.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 190679146

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO

2015 10 26 Nr. 663

NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS KOMITETUI

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius

PASIŪLYMAI

Dėl LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo projekto Nr. XIIP-3199

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, dirbanti prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių teisių apsaugos srityje, susipažino su LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) pakeitimo projektu Nr. XIIP-3199 (toliau – Įstatymo projektas) ir kreipiasi į Jus norėdama pateikti savo pastabas dėl šio projekto.

Dėl Įstatymo projekto 2, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 straipsnių, kuriais atitinkamai įtvirtinami UTPĮ 5, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 90, 92, 93, 95, 96 straipsnių pakeitimai:

Nurodyti UTPĮ straipsnių pakeitimai iš esmės yra susiję su Migracijos departamento prie LR VRM vykdomų funkcijų prieglobsčio srityje perdavimo Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie LR VRM. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija norėtų išreikšti savo susirūpinimą dėl funkcijų prieglobsčio srityje perdavimo Valstybės sienos apsaugos tarnybai dėl toliau nurodomų priežasčių.

Europos Sąjungos lygmeniu reikalavimai prieglobsčio prašymų nagrinėjimo procedūroms yra išdėstyti 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (toliau – Direktyva 2013/32/ES). Direktyva 2013/32/ES siekiama, kad žmonėms, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, būtų užtikrinta galimybė naudotis **teisiškai saugiomis** ir **veiksmingomis** prieglobsčio procedūromis, o sprendimai dėl visų tarptautinės apsaugos prašymų būtų priimami remiantis faktais, ir visų pirma, kad juos priimtų institucijos, kurių **darbuotojai turi tinkamų žinių ar yra tinkamai parengti tarptautinės apsaugos klausimais**.¹ Taigi Direktyva 2013/32/ES nustato tam tikrus reikalavimus/kriterijus, kuriuos turi atitikti sprendžiančioji institucija, kuri bus atsakinga

¹ Direktyvos 2013/32/ES 8 ir 16 preambulės punktai.

už tinkamą tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimą: valstybės narės turi užtikrinti, kad sprendžiančioji institucija turėtų tinkamus išteklius, įskaitant **pakankamą kompetentingų** darbuotojų skaičių; sprendžiančiosios institucijos darbuotojai turi būti **tinkamai apmokyti**, žinotų apie atitinkamus reikalavimus, taikytinus prieglobsčio ir pabėgėlių teisės srityje.² Be to, Direktyva 2013/32/ES įpareigoja valstybes nares užtikrinti, kad asmeniniai pokalbiai su prieglobsčio prašytojais vyktų **tokiomis sąlygomis, kuriomis prašytojai galėtų išsamiai išdėstyti savo prašymo priežastis.**³

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija norėtų atkreipti dėmesį, jog prieglobsčio prašytojai dažnai bėga nuo persekiojimo, kuris jų kilmės valstybėse yra vykdomas per teisėsaugos institucijas, todėl dėl kultūrinių skirtumų ir patirtų psichologinių sukrėtimų jie dažnai nepasitiki ir prieglobsčio šalies teisėsaugos institucijomis ir dėl tokio susidariusio barjero vengia atskleisti prieglobsčio šalies teisėsaugos institucijoms savo tikruosius patirto persekiojimo faktus. Todėl, jei Migracijos departamento prie LR VRM funkcijos prieglobsčio srityje būtų perduotos vykdyti Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie LR VRM, tai kliudytų faktų nustatymui ir sprendimų pagrįstumui prieglobsčio bylose. Dėl šios priežasties susidarytų grėsmė pamatinio pabėgėlių teisės principo – **negražinimo principo** – pažeidimui, kuomet dėl netinkamo prieglobsčio prašymo motyvų ir faktų nustatymo organizavimo (tinkamų sąlygų prieglobsčio prašymo priežasčių atskleidimui nesudarymo) asmenys būtų išsiunčiami į kilmės valstybes, kuriose jiems grėstų persekiojimo pavojus, kankinimai, žiaurus, nežmoniškas elgesys ar kitokia didelė žala.

Kartu pažymėtina, kad Migracijos departamento prie LR VRM pareigūnai nuo pat Lietuvos prieglobsčio sistemos susikūrimo tarptautinių ekspertų pagalba buvo nuolat mokomi apie prieglobsčio bylų nagrinėjimo specifiką, konsultuojami apie žmogaus teises atitinkančios Lietuvos prieglobsčio sistemos sukūrimą, o dabar jau patys yra pripažįstami ekspertais ir moko kitas Lietuvos institucijas bei pareigūnus iš trečiųjų šalių, kuriose dar tik kuriamos prieglobsčio sistemos. Jei Migracijos departamento prie LR VRM funkcijos prieglobsčio srityje būtų perduotos vykdyti Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie LR VRM ar kitoms institucijoms, kiltų grėsmė prarasti minėtus žmogiškuosius resursus, į kurių kompetencijos kėlimą buvo investuota daug Lietuvos ir užsienio partnerių lėšų.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija taip pat norėtų pažymėti, jog 2010 metais buvo svarstomas klausimas dėl Migracijos departamento prie LR VRM likvidavimo ir jo funkcijų prieglobsčio srityje perdavimo Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie LR VRM. Tuo metu Europos teisės departamentas prie LR TM išanalizavęs siūlomus teisės aktų pakeitimus Europos Sąjungos prieglobsčio teisyno ir tarptautinės pabėgėlių teisės

² Direktyvos 2013/32/ES 4 straipsnio 1 ir 3 dalys, 10 straipsnio 3 dalies c punktas,

³ Direktyvos 2013/32/ES 15 straipsnio 3 dalis.

kontekste pažymėjo, kad siūlymas Valstybės sienos apsaugos tarnybą prie LR VRM paskirti sprendžiančiaja institucija, nagrinėjančia prieglobsčio prašymus ir priimančia dėl jų sprendimus, kelia rimtų abejonių dėl atitikties 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvai 2005/85/EB, nustatančiai būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (pirmos kartos prieglobsčio procedūrų direktyva) ir pabėgėlių teisių apsaugos principams. Vienas iš tokios išvados motyvų buvo tai, kad teisėsaugos institucijos nėra tinkamos institucijos vykdyti asmeniniams pokalbiams ir nagrinėti prašymams suteikti tarptautinę apsaugą. Dar mažiau diskrecijos pasirinkti sprendžiančiąją instituciją valstybėms narėms palieka 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (antros kartos prieglobsčio procedūrų direktyva) – sienos apsaugos tarnybai numatanti funkciją – registruoti prieglobsčio prašymus ir juos perduoti sprendžiančiajai institucijai.

Taigi Migracijos departamento prie LR VRM funkcijų prieglobsčio srityje perdavimas Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie LR VRM, t. y. teisėsaugos institucijai, būtų nesuderinamas su Europos Sąjungos teise ir tarptautiniais pabėgėlių teisių apsaugos principais.

Dėl Įstatymo projekto 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 35, 36, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 55, 56, 57 straipsnių, kuriais atitinkamai įtvirtinami UTPĮ 21, 26, 28, 29, 31, 36, 44¹, 48, 49, 51, 53, 55, 86, 87, 99, 99¹, 100, 104, 105¹, 105², 105⁴, 106, 122, 123, 129, 130, 132 straipsnių pakeitimai:

Nurodyti UTPĮ straipsnių pakeitimai iš esmės yra susiję su papildomų funkcijų vizų ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo užsieniečiams vykdymo priskyrimu policijos įstaigoms panaikinus Migracijos departamentą prie LR VRM. Tokių funkcijų vykdymas policijai yra nebūdingas, todėl Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijai kelia susirūpinimą siekis plėsti policijai nebūdingų funkcijų vykdymą.

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-2016 metų programą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 29 patvirtino Migracijos politikos gaires, kurių nuostatomis turi vadovautis ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, pagal kompetenciją priimdamos sprendimus, rengdamos teisės aktų projektus, svarstydamos pasiūlymus priimti ES teisės aktus ir rengdamos Lietuvos Respublikos pozicijas dėl šių pasiūlymų. Minėtų Migracijos politikos gairių 23 punkte yra nurodoma, kad daugiau nei 20 metų esamos Lietuvos migracijos procesų valdymo sistemos modelis, panašus į Skandinavijos valstybių modelį, yra **pasiteisinęs**. Vis dėlto, kaip nurodoma toliau, esamas institucijų atsakomybių paskirstymas ir nustatytos

veiklos sritys skatina toliau diskutuoti apie valdymo sistemos pokyčius, turi būti ribojama institucijų kompetencija, siekiant aiškumo, skaidrumo ir institucijų atskaitomybės už teisės aktų priskirtas veiklos sritis, **funkcijų peržiūra siekiant atsisakyti institucijai nebūdingų funkcijų**. Šiuo atveju pažymėtina, jog 2006 m. gegužės 15 d. Valstybės kontrolės ataskaitoje apie atliktą auditą dėl migracijos procesų administravimo nurodoma, kad didesnė dalis (net 87 proc.) teritorinių policijos įstaigų migracijos padalinių vykdomų funkcijų policijai yra nebūdingos. Likvidavus Migracijos departamentą prie LR VRM ir dalį jo funkcijų perdavus policijos įstaigoms tokių nebūdingų policijai funkcijų dar labiau padaugės.

Taigi policijai nebūdingų vykdyti funkcijų (vizų ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimas, panaikinimas, įforminimas ir pan.) plėtimas yra nesuderinamas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintomis Migracijos politikos gairėmis ir pačia Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-2016 metų programa, todėl Įstatymo projektu siūlomi atitinkami UTPĮ pakeitimai taip pat prieštarautų Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai ir patvirtintoms Migracijos politikos gairėms.

Siekiant užtikrinti tinkamą Lietuvos Respublikos išipareigojimų pagal tarptautines sutartis, ypač pagal 1951 m. Konvenciją dėl pabėgėlių statuso ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, bei Europos Sąjungos teisės aktus vykdymą, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija siūlo apsvarstyti ir atsižvelgti į šiame rašte pateiktas pastabas dėl LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimo projekto Nr. XIIP-3199.

Pagarbiai,

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos

Laikintai einanti pareigas generalinė sekretorė Gintarė Guzevičiūtė